

NVAO NEDERLAND

TOETS NIEUWE OPLEIDING
ASSOCIATE DEGREE FOOD
HAS green academy

ADVIESRAPPORT
18 december 2025

Inhoud

1	Procedure TNO.....	3
2	Nieuwe opleiding.....	4
2.1	Algemene gegevens	4
2.2	Profiel.....	4
2.3	Panel.....	4
3	Oordeel.....	5
4	Sterke punten.....	6
5	Aanbevelingen.....	7
6	Beoordeling.....	8
6.1	Standaard 1: Beoogde leerresultaten	8
6.2	Standaard 2: Onderwijsleeromgeving.....	10
6.3	Standaard 3: Toetsing	15
7	Bijlage 1	21
8	Afkortingen	22

1 Procedure TNO

Om erkenning door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) te verkrijgen, moet een nieuwe opleiding met succes de procedure toets nieuwe opleiding (TNO) doorlopen. Alleen na deze kwaliteitstoets kan de onderwijsinstelling de wettelijk beschermde getuigschriften of diploma's voor de opleiding uitreiken.

De procedure voor een nieuwe opleiding is iets anders dan voor bestaande opleidingen die al zijn geaccrediteerd. Een TNO is een *plan*beoordeling. Na accreditatie valt ook de nieuwe opleiding onder de reguliere accreditatieprocedure.

Een NVAO-panel van deskundigen toetst de kwaliteit van de nieuwe opleiding tijdens een locatiebezoek aan de universiteit of hogeschool. Een discussie tussen 'peers' vormt de basis van de beoordeling en resulteert in een adviesrapport. Informatie over de invulling van het locatiebezoek en een overzicht van het bestudeerde materiaal zijn op te vragen bij de NVAO.

De beoordeling is gebaseerd op de standaarden zoals omschreven in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van de NVAO (Staatscourant 2024, nr. 6405). Deze plantoetsing geldt voor instellingen met een erkenning instellingstoets kwaliteitszorg. Het panel geeft een gemotiveerd oordeel over de standaarden op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele, of voldoet niet. Vervolgens formuleert het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, eveneens op een driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden, of negatief.

Dit adviesrapport bevat de bevindingen, overwegingen en oordelen van het panel, evenals de sterke punten en aanbevelingen. Op basis van dit rapport neemt de NVAO een accreditatiebesluit. Een beknopt adviesrapport is eveneens beschikbaar. De NVAO publiceert beide rapporten.¹

Meer informatie over de NVAO-werkwijze en de TNO-procedure is te vinden op www.nvao.net.

¹ <https://www.nvao.net/nl/besluiten>

2 Nieuwe opleiding

2.1 Algemene gegevens

Instelling	: HAS green academy
Opleiding	: Ad Food
Variant(en)	: voltijd
Graad	: Associate degree
Afstudeerrichtingen	: niet van toepassing
Locatie(s)	: 's-Hertogenbosch
Studieomvang	: 120 EC ²

2.2 Profiel

De Ad Food is een tweejarige opleiding die studenten in eerste instantie opleidt voor een beroep en zich zowel richt op werken in de voedingsindustrie en groothandels als in de (zorg)cateringservices. Studenten leren om voedingsproducten en voedingsprocessen middels de PDCA-cyclus te verbeteren wat betreft kosten, kwaliteit, gezondheid, duurzaamheid en veiligheid. Waar mogelijk implementeert de student het verbetervoorstel. Op deze manier dragen studenten bij aan productverbetering en duurzame, gezonde en veilige voeding. Afgestudeerden kunnen gaan werken bij verschillende organisaties binnen de foodsector, zoals de voedingsmiddelenindustrie, groothandel, foodservice, catering en zorginstellingen. Zij vervullen een rol als bijvoorbeeld productverbeteraar, kwaliteitsadviseur of gezondheidsadviseur in bedrijven en organisaties die zich bezighouden met (duurzame en/ of gezonde) voedsel- en voedingsproductie.

2.3 Panel

Samenstelling

- Dr. Ben Hattink (voorzitter), hoofddocent Hanzehogeschool Groningen;
- Maruschka Kinds MEd, strategisch onderwijskundig beleidsadviseur Hogeschool Rotterdam en kwartiermaker Ad-onderwijs Vereniging Hogescholen;
- Ing. Mirjam Welbers-Theeuwen MEd., docent/onderzoeker Hogeschool van Arnhem en Nijmegen;
- Jeffrey van Loon (student-lid), volgt bachelor Voeding en Diëtetiek, De Haagse Hogeschool.

Ondersteuning

- Dr. Alexandra Paffen, secretaris
- Manuel Kleijmeer, NVAO-beleidsmedewerker en procescoördinator

Locatiebezoek

's-Hertogenbosch, 21 november 2025

² European Credits

3 Oordeel

Het NVAO-panel oordeelt positief over de kwaliteit van opleiding Ad Food van HAS green academy. De opleiding voldoet aan de drie standaarden van het NVAO-kader voor instellingen met erkenning instellingstoets kwaliteitszorg.

Het panel vindt dat de opleiding een heldere en duidelijke visie heeft op wat een Ad Food inhoudt en wat er van Ad Food studenten verwacht kan worden. De toegevoegde waarde van een Ad'er ten opzichte van een mbo-4 of hbo bachelor student werd, zowel door betrokkenen van de opleiding als het werkveld, overtuigend voor het voetlicht gebracht. De visie en het curriculum sluiten goed aan op de verwachtingen vanuit het werkveld. De praktijk neemt in de hele opleiding een centrale plek in, niet alleen omdat studenten veelvuldig stage lopen, maar ook door het aanbieden van lessen door gastsprekers en het werken aan authentieke opdrachten vanuit het werkveld. De opleiding heeft een duidelijke didactische visie, waarbij de nadruk ligt op de begeleiding van de ontwikkeling van de student (formatief handelen) en op het geven van constructieve feedback. Het panel was onder de indruk van de kwaliteit en kwantiteit van de faciliteiten die op locatie worden geboden. Het docententeam is betrokken, gemotiveerd en deskundig.

Een aantal zaken verdient volgens het panel nog aandacht. De opleiding geeft aan een werkveldcommissie in te willen stellen, alleen heeft ze dit nog niet gedaan. Het panel juicht dit voornemen toe en raadt aan het zo snel mogelijk te realiseren. Het zal bijdragen aan de kwaliteit van de opleiding. Het wil de opleiding ook meegeven om de hele breedte van het betrokken werkveld goed mee te nemen in wat er van een Ad student - ten opzichte van een mbo-4 en hbo bachelor student - verwacht kan worden. Studenten van deze opleiding kunnen stage lopen in het buitenland. Ze moeten dit zelf regelen. Hiervoor bestaan geen duidelijke criteria/richtlijnen. Het panel stelt voor om die op te stellen. Een ander belangrijk punt van aandacht is de belastbaarheid van de docenten en de algehele organiseerbaarheid van het onderwijs. De huidige opzet van het curriculum is intensief en vraagt veel van alle betrokkenen. Het panel raadt aan om hier extra alert op te zijn. Evenals de opleiding zelf en de examencommissie, is het panel van mening dat de opleiding, vanwege de nadruk op feedback en gebruik van portfolio's, betere portfoliosoftware moet aanschaffen. Wat betreft de kwaliteit van de toetsing vindt het panel dat deze opleiding, evenals de meeste opleidingen van HAS green academy, ook onder een toetscommissie moet vallen. Tenslotte is het panel van mening dat het niet per se aan te raden is om herkansingen van het ene blok mee te nemen naar het andere blok. Ook dit drukt op de tijdsbelasting van docenten en vraagt iets van de organiseerbaarheid van het onderwijs.

Standaard	Oordeel
1 Beoogde leerresultaten	Voldoet
2 Onderwijsleeromgeving	Voldoet
3 Toetsing	Voldoet
Eindoordeel	Positief

4 Sterke punten

Het panel constateert de onderstaande sterke punten:

1. De eindkwalificaties (beoogde leerresultaten) zijn helder geformuleerd en overtuigend.
2. Het enthousiasme voor deze opleiding van de betrokkenen uit het brede werkveld.
3. De onderwijsvisie, in combinatie met de didactische lijn, met aandacht voor formatief handelen en feedbackgeletterdheid, is helder, actueel en passend bij de tijdsgeest.
4. De integratie van het curriculum met de praktijk is sterk, niet alleen wat betreft de stages, maar ook vanwege de gastsprekers en de *real life* projecten vanuit het werkveld.
5. De leeromgeving en faciliteiten op de locatie van HAS green academy in 's-Hertogenbosch zijn indrukwekkend.
6. Het docententeam is divers, gemotiveerd en betrokken met ruime ervaring in zowel mbo als hbo en aantoonbare didactische en vakinhoudelijke kwaliteiten. De aanwezigheid van een onderwijskundige draagt zichtbaar bij aan de kwaliteit van de documentatie, het programma en het team.
7. De nadruk op de betrouwbaarheid van toetsing door de intensieve aandacht voor kalibratie, de deskundigheid van de examinatoren en het gebruik van het vierogenprincipe.

5 Aanbevelingen

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de opleiding doet het panel een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het positieve oordeel over de kwaliteit van de opleiding.

1. Zorg ervoor dat het werkveld en de werkplekbegeleiders zich bewust zijn van het specifieke niveau en profiel van de Ad'er, in vergelijking met mbo-4 en hbo bachelor, en biedt waar nodig gerichte begeleiding.
2. Stel de werkveldvertegenwoordigers, die bij de totstandkoming van de opleiding zijn betrokken, na de formele besluitvorming, zo spoedig mogelijk officieel aan als werkveldcommissie.
3. Stel voor stages in het buitenland duidelijke eisen/criteria op, zodat stagebegeleiders en vooral studenten weten waar ze aan toe zijn.
4. Hou de belastbaarheid van docenten en de organiseerbaarheid van het onderwijs in de gaten. De huidige opzet van het programma is intensief en vraagt veel van docenten qua rollen én qua feedback en begeleiding.
5. Zorg binnen de digitale leeromgeving voor betere portfoliosoftware.
6. Leer van de Ad Groene Leefomgeving rondom de tweede herkansingsmogelijkheid in de verdiepingsstage, aangezien die tijdens de afstudeerstage plaatsvindt. Ontwikkel een eigen plan voor hoe hiermee om te gaan, indien een vergelijkbare situatie zich binnen de Ad Food voordoet.
7. Stel een toetscommissie in voor de Ad Food.

6 Beoordeling

6.1 Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Oordeel

Voldoet.

Bevindingen en overwegingen

Beoogde leerresultaten (niveau en oriëntatie)

Het opleidingsprofiel van de Ad Food bestaat uit vijf beoogde leerresultaten (eindkwalificaties): 1. Vakmanschap 2. Communiceren & Verbinden 3. Samenwerken 4. Onderzoekende houding 5. Persoonlijk leiderschap (zie bijlage 1). Deze zijn uitgewerkt in 12 leeruitkomsten (zie standaard 2). De eindkwalificaties zijn geformuleerd middels:

- het beroepsprofiel;
- een vergelijking met het competentieprofiel van de verwante hbo bacheloropleidingen 'Food Technology' en 'Food Innovation' (beide van HAS green academy);
- een vergelijking met de bestaande Ad Groene Leefomgeving (eveneens HAS green academy);
- een vergelijking met het document Niveau 5, Associate degrees (landelijk netwerk).

Het niveau gerelateerd aan de duiding van de opleiding is op twee manieren verantwoord:

- de eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de descriptorelementen NLQF niveau 5 en de Dublindescriptoren 'short cycle'. Hieruit blijkt dat alle descriptorelementen worden afgedekt;
- er is een perspectief gemaakt dat verduidelijkt welke rol/niveau de Ad'er heeft in vergelijking tot andere rollen/niveaus te weten mbo-4 enerzijds en hbo bachelor anderzijds. Het perspectief vergelijkt het beroepsprofiel en de eindkwalificaties van de Ad Food met het mbo-4 kwalificatiedossier voeding en de hbo bacheloropleidingen 'Food Technology' en 'Food Innovation'.

Uit dit perspectief in het informatiedossier blijkt dat de Ad'er Food een meer verbindende rol heeft tussen uitvoerders die hun vak verstaan (mbo-4) en meer theoretische denkers binnen een bredere context (hbo bachelor). Hij³ maakt in organisaties het verschil doordat hij ideeën, plannen en ontwerpen begrijpt en kan vertalen naar de uitvoering.

Het panel was te spreken over het schematische perspectief uit het informatiedossier, waarin de opleiding de Ad'er overtuigend op tactisch niveau tussen mbo-4 (uitvoerend) en hbo bachelor (strategisch) positioneert. Toch wilde het panel tijdens de visitatie nog aanvullende uitleg over waar, volgens de opleiding, nou precies het verschil in niveau en oriëntatie zat van de Associate degree ten opzichte van enerzijds mbo-4 en anderzijds hbo bachelor. Volgens de opleiding zat dit echt in de rol van de verbinder en de verbeteraar. Ook bij mbo-4 staat vakmanschap centraal, maar bij de Ad Food zit in de eerste eindkwalificatie Vakmanschap duidelijk de vertaling naar "onderbouwde, toepasbare en uitvoerbare *verbetervoorstellen* en indien passend het implementeren en evalueren van de *verbetervoorstellen*." Daarnaast zit het verschil in de rol van de verbinder, zoals geformuleerd in de tweede eindkwalificatie Communiceren & Verbinden: "De Ad'er communiceert binnen multidisciplinaire en interculturele teams, in woord, beeld en schrift op een toegankelijke en doelgerichte wijze en vervult daarmee de rol van '*verbinder*', die op overtuigende wijze communiceert en hierbij

³ Student is een mannelijk lidwoord vandaar dat in dit rapport de verwijzing hij wordt gebruikt.

rekening houdt met verschillende doelgroepen.” Als concreet voorbeeld werd tijdens de visitatie, zowel door opleiding als werkveld, genoemd dat een mbo-4 student meestal in de industrie terecht komt en de Ad’er bijvoorbeeld (als verbinder) in contact staat met leveranciers. Een deel van de werkveldvertegenwoordigers gaf tijdens de visitatie zelfs expliciet aan geen mbo’ers aan te nemen, aangezien zij over het algemeen bijvoorbeeld te weinig kennis van productieprocessen hebben. Het panel vond de uitleg van opleiding en werkveld overtuigend, aangezien het panel zelf de meerwaarde van de Ad’er ook in de rollen van verbeteraar en vooral verbinder ziet.

De eindkwalificaties en leeruitkomsten van de Ad Food zijn door de opleiding ook gelieerd aan de kennisbasis (Body of Knowledge and Skills, Boks). In de kennisbasis is weergegeven over welke kennis en inzichten én vaardigheden en houding een Ad student aan het einde van de opleiding dient te beschikken. De inhoud van de Ad Food is geselecteerd op basis van de in het beroepsprofiel gedefinieerde beroepsrollen en tot stand gekomen op basis van: de kennisbasis van de verwante hbo bacheloropleidingen (Food Technology en Food Innovation), de Ad Groene Leefomgeving, aanverwante mbo-opleidingen in het voedingsdomein, input vanuit het werkveld, maatschappelijke ontwikkelingen en vakinhoudelijk specialisten en lectoren van de HAS green academy. Uit de kennisbasis wordt wederom duidelijk dat de Ad’er als verbeteraar en vooral als verbinder wordt opgeleid onder andere door de nadruk op verbetervoorstellen en de interactie met stakeholders.

Afstemming met beroepenveld

De Ad Food is volgens het informatiedossier ontwikkeld voor én met het werkveld. Het werkveld is dan ook een belangrijke samenwerkingspartner en was op verschillende manieren betrokken bij de totstandkoming van de opleiding. Zo is het beroepsprofiel opgesteld in samenwerking met het werkveld, docenten en lectoren van HAS green academy én besproken en gedeeld met de drie andere groene hogescholen (Aeres hogeschool, Van Hall Larenstein en InHolland). De gevormde kennisbasis (Boks) is eveneens voorgelegd aan vertegenwoordigers van het werkveld.

Tijdens de visitatie is bevestigd dat het werkveld niet alleen intensief betrokken is geweest bij de ontwikkeling van de opleiding, maar dat de opleiding de ingebracht suggesties ook actief heeft meegenomen en verwerkt. De insteek (standaard 1) en de uitwerking (standaard 2) zijn volgens het panel duidelijk afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied. Het werkveld verwoordde tijdens de visitatie niet alleen het verschil in positionering van de Ad’er (ten opzichte van mbo-4 en hbo bachelor), maar ook vooral de meerwaarde. Ook kwam de herkenning en de waardering van het (opleidings)profiel duidelijk naar voren.

Het panel was onder de indruk van de bevoegdheid van de diverse betrokkenen uit het brede werkveld. En hoewel het buiten de scope van deze beoordeling valt, was het overduidelijk dat het werkveld staat te springen om Ad Food afgestudeerden. Hoewel voor het werkveld het niveauverschil tussen mbo-4, Ad en hbo bachelor helder leek, wil het panel de opleiding toch aanraden ervoor te blijven waken dat het werkveld en de werkplekbegeleiders zich echt bewust zijn van het specifieke profiel en niveau van de Ad’er en hier, indien nodig, ook gerichte begeleiding wordt geboden. Tijdens de visitatie bleek dat de opleiding de betrokkenen vanuit het werkveld na de officiële besluitvorming zo snel mogelijk formeel wil installeren als werkveldcommissie. Het panel onderschrijft dit en raadt aan dit inderdaad zo snel mogelijk te realiseren.

Tenslotte wilde het panel tijdens de visitatie graag horen waarom de opleiding voor een Engelstalige naam heeft gekozen, terwijl het curriculum en het docententeam volledig Nederlandstalig is. De opleiding wist het panel te overtuigen dat dit met name vanwege de marketing is. De naam Voedsel is minder aansprekend. Ook is de naam Food, breder, sector-overstijgend en verwijst het naar de hele branche. Dit past ook beter bij het profiel van de opleiding. Tenslotte is het een gebruikelijke naam voor vergelijkbare opleidingen in het veld.

Conclusie

Het panel vindt de eindkwalificaties (beoogde leerresultaten) helder geformuleerd en overtuigend. Ze zijn gerelateerd aan de Dublindescriptoren, NLQF niveau 5 en de landelijk geformuleerde Ad niveau 5 leerresultaten. Ook sluiten ze aan bij het profiel van de opleiding en de beroepspraktijk. Het panel vond ook de kennisbasis helder en passend bij de eindkwalificaties en leeruitkomsten. De eindkwalificaties zijn goed afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied. Het panel was onder de indruk van de bevologenheid van de betrokkenen uit het brede werkveld. Het wil de opleiding aanraden ervoor te zorgen dat werkveld en werkplekbegeleiders zich bewust blijven van het specifieke profiel en niveau van de Ad'er ten opzichte van mbo-4 en hbo bachelor. Ook raadt het de opleiding aan om de werkveldvertegenwoordigers, die betrokken waren bij het vormen van deze opleiding, na de officiële besluitvorming, zo snel mogelijk formeel te installeren als werkveldcommissie.

6.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Oordeel

Voldoet.

Bevindingen en overwegingen

Leeruitkomsten curriculum

Leeruitkomsten beschrijven wat een student aan het einde van een leerperiode dient te weten, te begrijpen en toe te kunnen passen. De vijf eindkwalificaties uit standaard 1 zijn door de opleiding vertaald in twaalf leeruitkomsten en voorzien van een bijbehorende kennisbasis (zie standaard 1). Deze leeruitkomsten zijn gekoppeld aan de verschillende blokken/semesters en verspreid over de twee opleidingsjaren. De leeruitkomsten komen in meerdere blokken terug, al dan niet met een specifiek accent binnen een leeruitkomst. Doordat studenten in verschillende samenstellingen (individueel, duo, groep) werken en door toename van omvang én complexiteit van de projecten, krijgen studenten de mogelijkheid om de leeruitkomsten in diverse situaties te oefenen en aan te tonen. In het laatste semester, tijdens de afstudeerfase, tonen de studenten, op leeruitkomst 5.10 na, alle leeruitkomsten aan. Leeruitkomst 5.10 ("Ik laat zien wie ik ben, wat ik met de opleiding wil bereiken, wat ik daarvoor ga doen en wat ik daarvoor nodig heb."), die onder eindkwalificatie 5 Persoonlijk leiderschap valt, wordt getoetst in leerjaar 1 (zie ook standaard 3).

Onderwijsvisie en didactisch concept

HAS green academy heeft een eigen Associate degree onderwijsvisie met een bijbehorend didactisch concept en toetsing, die aansluit bij de brede onderwijsvisie, onderwijskundige ontwerpprincipes én het toetsbeleid van de HAS. De Ad-onderwijsvisie heeft twee basisprincipes:

1. De praktijk als aanjager voor (verdere) ontwikkeling van gedegen vakmanschap (*leren door te doen*);
2. Nabijheid van anderen voor (verdere) groei tot een zelfbewuste Ad-professional (*alleen ben je sterk, samen ben je sterker*).

Vanuit de onderwijsvisie en de basisprincipes volgt het didactisch concept dat de basis vormt voor het ontwerp van het curriculum. Om het eerste basisprincipe toe te passen wordt gebruik gemaakt van een aantal onderwijskundige principes, waaronder het conceptuele model van constructive alignment, dat gericht is op de afstemming tussen doelen (leeruitkomsten), het ontwerp (leeractiviteiten) en de toetsing. Om het tweede basisprincipe invulling te geven, zet de opleiding formatief handelen en feedbackgeletterdheid in:

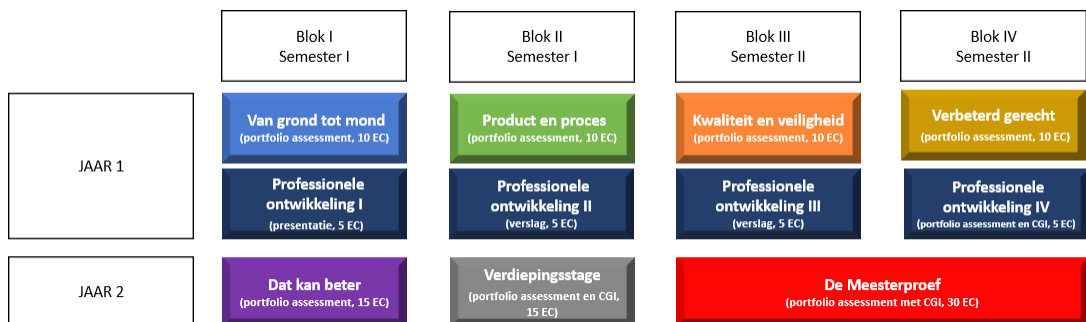
- Formatief handelen zorgt ervoor dat studenten tijdens het hele leerproces op de hoogte zijn van hun ontwikkeling. Er wordt 'bijgestuurd' waar nodig en de student weet waar hij staat in het leerproces;
- Voorwaardelijk voor formatief handelen is het vermogen om feedback en feed forward te kunnen geven, ontvangen, te interpreteren en te gebruiken: de zogenoemde feedbackgeletterdheid. Dit principe geldt voor zowel studenten als docenten.

Project based learning (PBL) wordt ter ondersteuning ingezet voor beide basisprincipes en is de basis van de opleiding. Studenten gaan aan de slag met *real life* projecten vanuit het werkveld, waarmee ze kennis en vaardigheden opdoen die een directe link met het toekomstige werkveld hebben. In PBL komen gedegen vakmanschap (basisprincipe 1) en samen leren (basisprincipe 2) bij elkaar.

Het panel vindt de onderwijsvisie in combinatie met de didactische lijn, met aandacht voor formatief handelen en feedbackgeletterdheid, helder, actueel en passend bij de tijdsgeest. Niet alleen uit de documentatie, maar ook tijdens de visitatie bleek dat de opleiding een duidelijke visie heeft op formatief handelen en feedbackgeletterdheid. Bovendien laat PBL zien dat de praktijk centraal staat. Het panel waardeert het dat de opleiding zoveel inzet op en waarde hecht aan feedbackgeletterdheid: het is verweven door het hele curriculum. Het wil de opleiding wel aanraden opletterend te blijven wat betreft feedbackgeletterdheid, aangezien dit van zowel docenten als studenten veel vraagt.

Programma, leerlijnen en (beroeps)producten

Leerjaar 1 van de Ad Food heeft vier blokken van ieder 10 weken. Ieder blok bestaat uit twee modules: één module vanuit de leerlijn vakinhoud (10 EC) en één module vanuit de leerlijn professionele ontwikkeling (5 EC). Leerjaar 2 heeft twee blokken en één semester. Voor een visueel overzicht zie onderstaand schema uit het informatiedossier.

Visuele schematische weergave curriculum uit het informatiedossier

Blok 1 van leerjaar 2 is uitgewerkt in één module (15 EC) en tijdens blok 2 vindt de verdiepingsstage plaats. De laatste 20 weken van jaar 2 bestaat uit één module (30 EC), waarin de leerlijnen vakinhoud en professionele ontwikkeling zijn verweven. Dit semester, De Meesterproef, is de afstudeerfase. In jaar 1 levert de student ieder blok twee producten op:

- een *vakinhoudelijk* portfolio-assessment bestaande uit verschillende (beroeps)producten zoals een business model canvas, flowchart, tenminste houdbaar tot (THT)-bepaling of een productspecificatie.
- Een *professionele ontwikkeling* product zoals een presentatie, verslag of portfolio-assessment met criterium gericht interview (CGI).

De genoemde beroepsproducten zijn diensten of producten die een (aankomende) professional moet kunnen leveren in het uitoefenen van zijn beroep. Studenten werken aan beroepsproducten die een bijdrage leveren aan de oplossing voor een praktijkvraagstuk. De beroepsproducten zijn in samenhang met het beroepsprofiel en de kennisbasis (Boks, zie standaard 1) geformuleerd. In het tweede leerjaar werkt de student langere tijd aan grote en complexe beroepsproducten. Dit zijn altijd opdrachten vanuit het werkveld.

De opleiding kent twee leerlijnen: de leerlijn 'vakinhoud' en de leerlijn 'professionele ontwikkeling'. De leerlijn vakinhoud omvat grofweg alle competenties die de Ad'er nodig heeft om vakinhoudelijk een goede professional te worden. De volgende eindkwalificaties zijn hierin uitgewerkt: 1 Vakmanschap, 2 Communiceren & Verbinden en 4 Onderzoekende houding. De leerlijn professionele ontwikkeling bevat grofweg alle kennis en vaardigheden die de Ad'er nodig heeft om professioneel te groeien. De eindkwalificaties 2 Communiceren & Verbinden, 3 Samenwerken en 5 Persoonlijk leiderschap komen hierin terug.

De *vakinhoudelijke* basis van de Ad Food bestaat - in lijn met het profiel (en de eindkwalificaties) van de opleiding (zie standaard 1) - uit het ontwikkelen van voorstellen om een proces, product of (product)kwaliteit te verbeteren op het gebied van gezondheid, duurzaamheid en kosten (middels de PDCA-cyclus).

In het eerste blok wordt de basis gelegd voor de context van de opleiding en maken studenten kennis met de thema's ketendenken (opbouw van voedselketens, van grondstof tot eindproduct) en bedrijfskunde (met modellen inzicht verkrijgen in processen binnen de foodsector). Blok 2 staat in het teken van het verder kennismaken met de foodsector, met focus op verschillende productsectoren en bijbehorende productieprocessen. Het derde blok gaat over kwaliteit en voedselveiligheid van voeding en in blok 4 staat duurzame voedselinnovatie centraal, waarbij studenten zich verdiepen in actuele vraagstukken rondom toekomstbestendig voedsel. Binnen de leerlijn *professionele ontwikkeling* staan studievaardigheden, projectmanagement, praktijkleren en persoonlijke- en professionele ontwikkeling centraal. De studenten laten de opbrengsten van de eigen persoonlijke ontwikkeling vooral zien tijdens de stages.

Het panel vindt de opbouw van het curriculum goed navolgbaar en doordacht. Het is, in lijn met de onderwijsvisie, duidelijk dat praktijkleren en beroepsproducten hierin een centrale plek innemen. Ook de leerlijnen zijn logisch opgebouwd en de eindkwalificaties komen evenwichtig terug in beide leerlijnen. Er is in de opbouw van curriculum en leerlijnen duidelijk aandacht voor een toenemende mate van zelfstandigheid van studenten en een integratie van kennis, vaardigheden en professionele houding. Het panel vindt vooral de integratie met de praktijk sterk, niet alleen wat betreft de stages, maar ook vanwege gastsprekers en de *real life* projecten vanuit het werkveld. De werkveldbetrokkenheid is, geheel in lijn met hetgeen in standaard 1 al naar voren kwam, sterk en consistent door alle blokken, semesters en leerjaren heen.

Onderwijsactiviteiten en begeleiding

Om invulling aan de twee eerdergenoemde basisprincipes van de onderwijsvisie te geven, heeft het curriculum van de Ad Food een drietal onderwijsactiviteiten:

- *Onderwijsaanbod*, waaronder: 1) kennisateliers: de docent licht de centrale onderwerpen uit het blok/semester toe en instrueert om van hieruit aan de slag te gaan met (beroeps)producten; 2) gastlessen door experts uit het werkveld; 3) excursies in het werkveld.
- *Praktijkleren*: practica en stages
- *Begeleiding*: leerteam inclusief individuele begeleiding en werkatelier

Het praktijkleren omvat alle onderwijsactiviteiten die met en in de praktijk plaatsvinden. Gedurende de opleiding krijgt dit een steeds groter aandeel, zoals bijvoorbeeld te zien is aan het aandeel van de stages. Tijdens de stage ligt het accent op de persoonlijke- en professionele ontwikkeling van de student. Daarnaast worden op de stageplek vakinhoudelijke kennis en vaardigheden opgedaan. De opleiding kent drie verschillende stages:

1. Activiteitenstage (leerjaar 1): het hele eerste jaar loopt de student twee dagen in de week stage bij twee verschillende bedrijven en krijgt de mogelijkheid zich te oriënteren op de foodsector, zich breed te oriënteren én (eerste) ervaringen op te doen horende bij een professionele houding (zoals op tijd komen, vragen stellen en een proactieve houding laten zien).

2. Verdiepingsstage (leerjaar 2): tijdens deze stage krijgt de student de mogelijkheid om zich tien weken lang te verdiepen in een onderwerp naar keuze. Het doel is om de student te laten

verdiepen en/of verbreden ten aanzien van een specifiek food onderwerp (product, proces of kwaliteit) en/of ten aanzien van specifieke vaardigheden. Deze stage kan in het buitenland uitgevoerd worden.

3. Afstudeerstage (laatste semester): evenals voor de verdiepingsstage zoekt de student voor het laatste semester zelf een stageplek waar hij de afstudeerstage kan uitvoeren.

Begeleiding van studenten vindt zowel individueel als in groepsverband plaats. Dit sluit aan bij de tweede pijler van de eerdergenoemde onderwijsvisie (nabijheid van anderen voor (verdere) groei tot een zelfbewuste Ad-professional). Er zijn vier vormen van begeleiding: 1) individuele begeleiding via coaching, 2) begeleiding in leerteams van ongeveer 10 studenten, die worden begeleid door een vaste coach, 3) begeleiding tijdens werkateliers door docenten en peers en 4) begeleiding in projectteams van ongeveer 5 docenten, die worden begeleid door een projectdocent.

Naast begeleiding als onderwijsactiviteit, kent HAS green academy ondersteuning voor studenten met diverse uitdagingen, zoals een community voor neurodivergentie, een community voor LHBTIQ+ personen, diverse trainingen voor bijvoorbeeld faalangst en een uitgebreide intranetpagina voor persoonlijke hulp. Iedere opleiding aan de HAS heeft een studieadviseur die studenten helpt bij studieplanning, keuze en instroomvragen. Daarnaast is aan elke opleiding een Studie-adviseur verbonden die studenten met complexere ondersteuningsvragen begeleidt en hen, waar nodig, ondersteunt bij het aanvragen van extra toets(tijd) of andere passende voorzieningen.

Het panel vindt de weekinfilling met de diverse onderwijsactiviteiten concreet en consistent. De combinatie van 2 schooldagen, 2 stagedagen en 1 dag gewijd aan practica/excursie in jaar 1, biedt bovendien een goede balans tussen aandacht voor theorie en praktijk. Dat jaar 2 vooral aan de praktijk gewijd is, is volgens het panel ook een terechte keuze.

Het panel waardeert het dat de eerste activiteitenstage voor studenten door de opleiding wordt geregeld. In leerjaar 2 dienen studenten zelf een stageplek te vinden. De zorg van het panel over de beschikbaarheid van voldoende stageplaatsen voor studenten in het tweede jaar, is tijdens de visitatie weggenomen. Zowel de opleiding als het werkveld gaven aan dat er meer dan voldoende contacten en stageplekken zijn. De opleiding vermeldde dat er al een longlist is met hierop zo'n 170 bedrijven.

Uit de documentatie blijkt dat studenten in het tweede jaar eventuele stage bij een bedrijf in het buitenland mogen lopen. Dit moeten ze zelf regelen. Tijdens de visitatie gaf de opleiding aan dat uit een HAS brede enquête onder studenten bleek dat zo'n 50% van hen wel naar het buitenland zou willen. Volgens het panel vraagt het internationale stagebeleid om verdere concretisering en operationalisering. Het raadt de opleiding aan ook voor stages in het buitenland duidelijke eisen/criteria op te stellen, zodat stagebegeleiders en vooral studenten, indien ze naar het buitenland willen, weten waar ze aan toe zijn.

Over het geheel genomen vindt het panel de begeleidingsaanpak, zowel individueel als in teams, helder.

Leeromgeving

Het onderwijs vindt zowel in de praktijk als op de fysieke locatie van HAS green academy in 's-Hertogenbosch plaats. Het gebouw biedt volgens het informatiedossier voldoende ruimte en mogelijkheden om een grote variatie in fysieke werkvormen te faciliteren. Daarnaast zal bij diverse modules gebruik gemaakt worden van het Food Technology Centre, waarbij studenten in een *pilot plant* (proefinstallatie) omgeving kennismaken met apparatuur voor het conserveren en produceren van voedingsmiddelen. Ook heeft de HAS het Product Design & Food Design Centre, waar producten kunnen worden bereid op keukenschaal en demo's kunnen worden gegeven. Een andere belangrijke voorziening voor de Ad student is de digitale leer- en werkomgeving. Binnen de HAS wordt met MS Teams gewerkt. Via MS Teams wordt relevante informatie over de opleiding beschikbaar gesteld aan de student.

Tijdens de visitatie kreeg het panel een rondleiding op de locatie in 's-Hertogenbosch. Het panel was onder de indruk van de inspirerende leeromgeving en uitstekende faciliteiten. Deze voorzieningen zijn passend voor een Ad opleiding en bieden studenten volop kansen om de theorie in realistische praktijkomgevingen, met proefinstallaties en laboratoriumopstellingen,

toe te passen en te werken aan echte beroepsproducten. Het feit dat ook het werkveld gebruikt maakt van de faciliteiten van de HAS getuigt volgens het panel opnieuw van de meerwaarde en de verwevenheid met de beroepssector.

Het panel maakte tijdens de visitatie wel haar aarzelingen kenbaar ten aanzien van het gebruik van *uitsluitend* MS Teams als digitale leer- en werkomgeving. MS Teams is volgens het panel niet optimaal uitgerust voor een opleiding die veel met feedback en portfolio's werkt. Tijdens de visitatie hebben docenten en examencommissie duidelijk gemaakt dat de functionaliteiten van MS Teams toereikend zijn voor de diverse onderwijskundige activiteiten, maar dat ook zij liever overgaan naar een volwaardig learning management system (LMS). Het panel beveelt de opleiding dan ook aan om hier gehoor aan te geven.

Docententeam

Het docententeam van de Ad Food bestaat uit docenten die in nauw contact staan met de beroepspraktijk. De docenten hebben allen ruime onderwijservaring in het mbo en/of hbo en/of in het werkveld. Het docententeam beschikt volgens het informatiedossier zowel vakinhoudelijk als didactisch over voldoende kwaliteit om de ontwikkeling en de uitvoering van het beoogde onderwijsprogramma vorm te geven. Zo bezitten alle docenten een Basis Didactische Bekwaamheid (BDB) en een Basis Kwalificatie Examinering (BKE). Dit is ook een vereiste om als examinerator op te treden. Indien er gebruik wordt gemaakt van externe beoordelaars die bijdragen aan toetsing dan moeten zij ook hun kwalificaties voorleggen. Een onderwijskundige maakt ook deel uit van het opleidingsteam. De opleiding werkt zoals benoemd veelvuldig met formatief handelen en feedbackgeletterdheid is dus erg belangrijk. Docenten zijn en worden hierin getraind; zowel via de interne HAS green academy trainingen en workshops als via intervisie. Daarnaast wordt met en van elkaar geleerd door bij de Ad opleiding Groene Leefomgeving een 'kijkje in de keuken' te nemen en draait een docent van de Ad Food mee als coach, stagedocent en leerteambegeleider bij de Ad Groene Leefomgeving.

Het panel was te spreken over het diverse, gemotiveerde en betrokken docententeam. De ruime ervaring in zowel mbo als hbo en daarmee de didactische en vakinhoudelijke kwaliteiten staan buiten kijf. Het panel merkte wel op dat de meeste docenten al jarenlang docent waren en niet meer zelf werkzaam in het werkveld. De opleiding gaf daarop aan dat de docenten, bijvoorbeeld in hun rol als stage- en werkplekbegeleider, voortdurend in contact zijn en samenwerken met het werkveld en zodoende erg goed op de hoogte zijn van wat er leeft. Het panel zag tijdens de visitatie inderdaad de nauwe relatie tussen opleiding en beroepspraktijk.

Speciale vermelding verdient ook de aanwezigheid van een onderwijskundige, wat volgens het panel zichtbaar bijdraagt aan de kwaliteit van de documentatie, het programma en het team. Een voorbeeld hiervan zijn het indrukwekkende, uitvoerig uitgewerkte onderwijsplan én toetsplan van de opleiding. Het panel constateerde wel wat verschillen tussen de documenten (zoals het informatiedossier, onderwijsplan en toetsplan), en raadt de betrokkenen aan om de documenten ruim voor de start van de opleiding te "kalibreren" en in ieder geval te zorgen dat de documenten die de student onder ogen krijgt consistent zijn.

Op vragen van het panel over de bemensing, gaf de opleiding aan dat er voldoende fte's beschikbaar zijn en dat er, indien nodig, nog opgeschaald kan worden. Toch wil het panel de opleiding aanbevelen de belastbaarheid van docenten en de organiseerbaarheid van het onderwijs in de gaten te houden. Dit heeft met name te maken met de vele rollen (coach, stagedocent en leerteambegeleider), die docenten hebben binnen de opleiding én de grote ruimte die feedback en begeleiding innemen binnen het curriculum. De huidige opzet van het programma is intensief en vraagt veel van docenten. Het panel wil de opleiding als suggestie meegeven om het eerste jaar scherp te letten op de docent-belastings-uren, deze na het eerste jaar te evalueren en indien nodig bij te stellen.

Tenslotte was een terugkerend thema tijdens de visitatie de aandacht voor generatieve AI (Gen AI), aangezien dit thema in het informatiedossier niet wordt aangestipt. Er blijkt een HAS breed AI beleid, een AI-roadmap, die momenteel in ontwikkeling is, en een AI waaier. Dit laatste is een tool voor docenten, waarin staat in welke mate AI mag worden toegepast bij toetsing. Een aantal docenten is bovendien onderlegd in Gen AI en binnen de hbo bachelor wordt er een module over AI aangeboden. Specifiek wat betreft het Ad Food docententeam,

wil het panel de opleiding vooral aanraden om dit team wat betreft Gen AI voldoende te ondersteunen en ruimte te geven zich hierin te professionaliseren. Naast de reeds aangeboden training in feedbackgeletterdheid pleit het panel dan ook voor consequente training in AI-geletterdheid.

Conclusie

Het panel vindt de onderwijsvisie in combinatie met de didactische lijn helder, actueel en passend bij de tijdsgeest. Er is een duidelijke visie op formatief handelen en feedbackgeletterdheid. Daarnaast laat onder andere de inzet van PBL zien dat de opleiding de praktijk centraal stelt. Het panel waardeert de aandacht voor feedbackgeletterdheid, maar raadt de opleiding aan oplette te blijven, aangezien feedbackgeletterdheid van zowel docenten als studenten veel vraagt.

De opbouw van het curriculum is volgens het panel goed navolgbaar en doordacht. Vooral de integratie met de praktijk is sterk en de centrale plek van praktijkleren en beroepsproducten is duidelijk. Ook de leerlijnen zijn logisch opgebouwd en de eindkwalificaties komen hierin evenwichtig terug. De werkveldbetrokkenheid is sterk en consistent door alle blokken, semesters en leerjaren heen.

De weekinvulling met de diverse onderwijsactiviteiten vindt het panel concreet en consistent. Er is een goede balans tussen aandacht voor theorie en praktijk. Het panel beveelt de opleiding aan om voor stages in het buitenland duidelijke eisen/criteria op te stellen.

De begeleidingsaanpak is volgens het panel helder. Daarnaast is duidelijk dat de HAS green academy zich actief inzet voor studenten met een vorm van neurodivergentie en studenten vanuit de LHBTIQ+ gemeenschap.

Het panel was onder de indruk van de leeromgeving en faciliteiten op de locatie in 's-Hertogenbosch. Wel beveelt het, wat betreft de digitale leeromgeving, aan om naast MS Teams betere portfoliosoftware aan te schaffen.

Het panel was te spreken over het diverse, gemotiveerde, betrokken en deskundige docententeam. De aanwezigheid van een onderwijskundige draagt ook bij aan de kwaliteit van documentatie, programma en team. Het panel adviseert de opleiding wel om de verschillende documenten voor de start van de opleiding te "kalibreren" vanwege enkele opgemerkte inconsistenties. Het wil de opleiding daarnaast aanbevelen de belastbaarheid van docenten en organiseerbaarheid van het onderwijs in de gaten te houden omdat de huidige programmaopzet intensief is en veel vraagt van docenten. En hoewel er HAS breed aandacht voor en kennis van generatieve AI is, wil het panel de Ad Food opleiding meegeven om ook hun eigen docententeam hierin voldoende te ondersteunen en ruimte te geven zich hierin te professionaliseren.

6.3 Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Oordeel

Voldoet.

Bevindingen en overwegingen

Toetsvisie en de rol van AI

De toetsing is ontwikkeld conform het HAS green academy toetsbeleid 2025-2028. Het toetsbeleid betreft het geheel aan gemaakte afspraken, zowel inhoudelijk als procedureel op meerdere niveaus binnen de organisatie over toetsen en opleiden. Het toetsbeleid is gebaseerd op de onderwijsvisie. Dit betekent bijvoorbeeld dat vanuit het onderwijskundig ontwerpprincipe van constructieve alignment (zie standaard 2) er niet alleen afstemming tussen de beoogde leeruitkomsten en leer- en onderwijsactiviteiten is, maar ook met toetsing.

Toetsing wordt door de Ad Food gezien als instrument om de student te stimuleren in zijn/haar leerproces, een manier om het leerproces te bevorderen. Doordat de beoordelingscriteria gerelateerd zijn aan de leeruitkomsten en het onderwijsprogramma

hierop is afgestemd, activeert en motiveert dit volgens de opleiding de student om te leren. Feedback door docenten, werkveld en peers vormen een integraal onderdeel van dit leerproces. Kortom, toetsen slaan een brug tussen didactiek en leren. De toetsing is in alignment met de geformuleerde leeruitkomsten en het onderwijsprogramma ontwikkeld.

Binnen de Ad Food wordt naast kennistoetsen vooral met authentieke, aan de praktijk ontleende, opdrachten (de (beroeps)producten) gewerkt. Dit is in lijn met het profiel en de oriëntatie van de opleiding (standaard 1), met de Ad onderwijsvisie (standaard 2) en passend voor de doelgroep: de Ad-student. Er is door de opleiding nagegaan welke beroepsproducten een Ad'er aan het einde van de opleiding moet kunnen opleveren in de praktijk en deze zijn verbonden aan de (gewenste) leeruitkomsten.

Volgens het toetsplan erkent de opleiding dat Gen AI een vanzelfsprekend onderdeel is van het werkveld en het leerproces van studenten. Toetsing moet volgens het toetsplan studenten uitdagen om AI op verantwoorde wijze in te zetten en kritisch te reflecteren op de rol ervan. Het gaat de opleiding bij de toetspraktijk niet alleen om fraudepreventie maar ook om AI-geletterdheid, ethisch bewustzijn en kritisch denkvermogen. In het toetsplan heeft de opleiding duidelijk de uitgangspunten beschreven bij het gebruik van Gen AI. Hierin staat onder andere:

- Studenten mogen AI inzetten mits het door de blok/semester coördinator is toegestaan en het transparant wordt verantwoord.
- De opleiding voorziet in begeleiding van docenten en studenten bij verantwoord AI-gebruik en biedt ondersteuning aan beiden bij het ontwikkelen van AI-geletterdheid.

Het panel kan zich vinden in de toetsvisie en ook in de visie van de opleiding op toetsen in relatie tot Gen AI. Het waardeert dat toetsing wordt gezien als een instrument om de student te stimuleren bij het leerproces en dat feedback hiervan een integraal onderdeel is. Het is daarnaast duidelijk dat ook de toetsing in lijn is met de leeruitkomsten (*constructive alignment*).

Toetsprogramma en beoordelen

Het toetsprogramma is onderdeel van het toetsplan en een bewuste en beargumenteerde combinatie van toets(vorm)en, die een student aflegt tijdens zijn/haar studie, passend bij de doelen en de opbouw van een opleiding. Deze toetsen bepalen of de student de eindtermen van de opleiding heeft behaald. Het toetsprogramma van opleidingen binnen de HAS wordt regelmatig geëvalueerd. Dit wordt vervolgens breed besproken, onder andere met de opleidings- en examencommissie.

De opleiding heeft volgens het informatiedossier een integraal en gebalanceerd toetsprogramma, waarin alle vijf de eindkwalificaties duidelijk aan bod komen. Dit toetsprogramma is gedeeld en vastgesteld met docenten, toets- en onderwijskundigen en de examencommissie. Vanuit de vijf eindkwalificaties en de twaalf leeruitkomsten is bewust gekozen voor een beperkt aantal toetsen (leerjaar 1, twee toetsen per blok, leerjaar 2, één per blok). Tijdens het eerste leerjaar vindt elk blok toetsing plaats op de twee leerlijnen vakinhoud en professionele ontwikkeling. Er wordt gebruik gemaakt van diverse toetsvormen. De toetsing van de leerlijn vakinhoud bestaat uit het inleveren van vakinhoudelijke portfolio's (al dan niet met een CGI), met voorgeschreven vakinhoudelijke (beroeps)producten, gekoppeld aan het thema van het blok. De toetsing van de leerlijn professionele ontwikkeling is afwisselend een presentatie, verslag en portfolio-assessment met CGI. Met deze producten toont de student de leeruitkomsten aan. In leerjaar 1 wordt nog niet de gehele leeruitkomst getoetst, alleen een onderdeel ervan. De leeruitkomsten (behalve 5.10) worden in semester 2 van jaar 2 op eindniveau getoetst. Het vakinhoudelijk portfolio wordt beoordeeld met een cijfer. De beoordeling van producten behorende bij de leerlijn persoonlijke ontwikkeling gebeurt met voldaan/niet voldaan. Hiermee wil de opleiding, in lijn met de visie op toetsing, recht doen aan de inspanning van de student, aangezien ontwikkeling een continu proces is.

In het toetsplan van de opleiding is zowel schriftelijk als visueel uitvoerig weergegeven hoe de herkansingen per blok/semester zijn geregeld. De opleiding maakt onderscheid tussen het herkansen van de twee leerlijnen:

- De vakinhoudelijke leerlijn kan worden herkanst met een verbeterde versie van het portfolio, die de student in het opvolgende blok inlevert;

- Bij de leerlijn persoonlijke ontwikkeling neemt de student de ontvangen feedback op het product behorende bij een blok, mee naar het volgende blok/ product. Het is aan de student om aan te tonen of hij de leeruitkomst nu wel beheerst door te beschrijven hoe is gewerkt aan de ontvangen feedback en hoe daarmee de leeruitkomsten horend bij de producten van beide blokken worden aangetoond.

De verdiepingsstage (leerjaar 2, blok 2) kan op twee manieren herkanst worden:

- De student gebruikt kans 2 van deze stage en verwerkt de feedback in het portfolio van dit blok;
- De student neemt de feedback mee naar de afstudeerstage (semester 2, leerjaar 2). Indien de student de Meesterproef positief afsluit, is daarmee ook aan de verdiepingsstage voldaan.

Het panel vindt het toetsprogramma van de opleiding goed navolgbaar, zorgvuldig en transparant. De toetsing van de leerlijnen is, evenals het toetsen van beroepsproducten, in lijn met de visie van de opleiding. Het panel vindt de variatie aan toetsvormen met de nadruk op de toetsing van beroepsproducten passend voor de Ad opleiding.

Het panel stelt vast dat de opleiding enerzijds vrij holistisch beoordeelt en anderzijds soms juist vrij precies. Er wordt bijvoorbeeld zowel met voldaan/niet voldaan als met cijfers en zelfs met uitstekend gewerkt. Hoewel het panel deze variatie niet afkeurt, kan het bij voldaan/niet voldaan voor examinatoren lastig zijn om precies in te schatten hoeveel verbeterpunten leiden tot een niet voldaan. Nog complexer lijkt het panel het verschil tussen voldaan en uitstekend. Ook hoeft de student bij het eerste blok, omdat hij dan net is begonnen, nog niet aan alle succescriteria op het beoordelingsformulier te voldoen. Hij krijgt wel feedback hierop, maar het telt niet mee voor de eindbeoordeling. Het panel onderschrijft de visie van de opleiding op beoordelen, maar wil de opleiding wel meegeven dat deze holistische visie extra veel vraagt qua kalibratie van docenten/examinatoren. De aanbeveling en suggestie van het panel aangaande de belastbaarheid van docenten uit standaard 2 is hierbij dus ook van belang: docenten/examinatoren dienen voldoende ruimte te krijgen hiervoor. Het panel denkt dat de meer holistische manier van beoordelen ook van de examencommissie vraagt om vanuit hun borgende rol wellicht kalibratiesessies bij te wonen of om vaker te verifiëren of de beoordelingen consistent zijn.

Hoewel het panel zoveel mogelijk wil meegaan in hoe de opleiding zelf haar programma en toetsing vormgeeft, wil het toch iets opmerken over de tweede herkansingsoptie van de verdiepingsstage, aangezien deze ten tijde van de Meesterproef is. Het wil de opleiding aanbevelen lering te trekken uit de Ad Groene Leefomgeving die zo'n tweede herkansingspoging al een keer aan de hand heeft gehad en vooral zelf een plan te maken voor als deze situatie zich bij de Ad Food voordoet.

Afstuderen

In het laatste semester van leerjaar 2 vindt De Meesterproef, oftewel de afstudeerstage plaats. De student stelt een afstudeerplan (plan van aanpak) op dat, voorafgaand aan de afstudeerstage, wordt voorgelegd aan de opleiding en wordt beoordeeld op geschiktheid. De student gaat aan de slag met een authentieke afstudeeropdracht, waarmee op één na (behalve leeruitkomst 5.10) alle leeruitkomsten integraal op eindniveau worden aangetoond. De student voert een verbetervoorstel en advies (voorstel voor een) implementatieplan uit voor een bedrijf. Hiermee kan hij zowel de vakinhoudelijke als professionele ontwikkeling aantonen. Aan het eind van De Meesterproef levert de student een portfolio met beroepsproducten in en verzorgt hij een eindpresentatie over het proces en het resultaat van het project. De toetsing van De Meesterproef bestaat uit een portfolio-assessment met CGI op basis van het gevormde portfolio. Dit wordt beoordeeld door twee assessoren, aangewezen door de examencommissie. De stagebegeleider (werkveld) heeft een adviserende rol als het gaat om beoordeling van de student.

Om borging van de kwaliteit en het eindniveau te realiseren:

- Is er een GO/ NO GO- moment waarop wordt nagegaan of het afstudeerplan daadwerkelijk aansluit bij het gevraagde afstudeerniveau/eindniveau van de opleiding;

- Weegt het advies van de stagebegeleider mee in de bepaling van het eindcijfer;
- Wordt het portfolio-assessment met CGI beoordeeld door twee assessoren, waarvan minimaal één onafhankelijk (het vierogen principe wordt hierbij gehanteerd);
- Worden kalibratiesessies (voorafgaand, tijdens en nadien) georganiseerd, zodat docenten de beoordelingssystematiek op een gelijke wijze toepassen;
- Beoordeelt de examencommissie steekproefsgewijs de eindproducten op het gewenste niveau.

Het panel waardeert dat vrijwel alle leeruitkomsten met de Meesterproef worden getoetst en dat deze wordt beoordeeld via een goed onderbouwd CGI. Ook kan het panel zich vinden in de wijze van beoordelen door na de CGI het voorlopige cijfer te geven en pas na kalibratie het definitieve cijfer. Ook tijdens de visitatie is het uitvoerig over de toetsing van de Meesterproef gegaan. Zo vond het panel het aanvankelijk lastig om te begrijpen hoe leeruitkomst 1.3 (gelieerd aan eindkwalificatie 1 Vakmanschap), over het implementeren en evalueren van verbetervoorstellen door een student, kon worden aangetoond tijdens de Meesterproef. Uiteindelijk werd het door de opleiding en vanuit onderwijskundig perspectief duidelijk uitgelegd hoe dit er in de praktijk uit zou zien. Het bleek ook dat de angel vooral in de formulering van leeruitkomst 1.3 zat. Het zou volgens het panel wellicht helpen om deze leeruitkomst net iets anders te formuleren, zodat het ook voor studenten duidelijk wordt dat ze bijvoorbeeld ook een *gedeelte* van de verbetering van een product mogen implementeren. Een ander punt van aandacht voor het panel was het GO/NO GO moment tijdens de Meesterproef. De student levert voor dit moment een afstudeerplan op. Het was het panel niet helemaal duidelijk hoe vaak en hoeveel feedback hierop wordt gegeven en belangrijker hoe/of een NO GO precies herkanst kan worden. Het panel wil de opleiding voorstellen om, indien zich een NO GO voordoet, niet uit te gaan van maatwerk, maar een meer gestandaardiseerde procedure hiervoor te ontwerpen. Hierdoor weet een student beter waar hij aan toe is en hoeveel studievertraging hij oploopt. In de procedure of het blokboek van de Meesterproef kan dan wellicht ook beschreven worden hoe vaak en hoeveel feedback er gegeven wordt op het afstudeerplan.

Tenslotte wil het panel de opleiding als suggestie meegeven nog eens te kijken naar leeruitkomst 5.10 ("Ik laat zien wie ik ben, wat ik met de opleiding wil bereiken, wat ik daarvoor ga doen en wat ik daarvoor nodig heb."). Deze valt onder eindkwalificatie 5 Persoonlijk leiderschap. Tijdens de visitatie is het hier uitvoerig over gegaan en het panel snapt dat deze leeruitkomst voor studenten als motivatie en succeservaring kan gelden. Deze leeruitkomst wordt echter als enige niet getoetst met de afstudeerstage. Het panel vraagt zich daarom af of deze dan wel als leeruitkomst geformuleerd moet worden of dat het op een andere manier meegenomen kan worden in het programma?

Kwaliteitsborging toetsing en examencommissie

Voor het borgen van de kwaliteit van de toetsing en beoordeling worden meerdere middelen en maatregelen ingezet die aansluiten op en passen in het HAS toetsbeleid:

- Bij de ontwikkeling van toetsbeschrijvingen en beoordelingsformulieren wordt het vierogen-principe gehanteerd;
- De toetsbeschrijving is per blok weergegeven in een blokboek. Hierin wordt toegelicht wat de leeruitkomsten, opdrachten/beroepsproducten en gehanteerde toetsvormen zijn. De student ontvangt ook informatie over de toetscondities en herkansingsmogelijkheden. De informatie wordt via MS Teams gepubliceerd;
- Alleen gecertificeerde BKE-docenten die door de examencommissie als examinator zijn aangewezen mogen toetsen beoordelen;
- Beoordelaars worden elk blok getraind door instructie, oefening en kalibratie;
- De opbouw van iedere opleiding alsmede de toetsing en de rechten en plichten hiervan zijn opgenomen in het Onderwijs- en Examenreglement.

In het algemeen wordt er om de betrouwbaarheid van het beoordelen te vergroten zoveel mogelijk gebruik gemaakt van anonieme beoordelingen, kalibratiesessies en duidelijke beoordelingscriteria. Daarnaast wordt de transparantie van de toetsing op een aantal manieren geborgd:

- Studenten ontvangen vooraf alle relevante informatie met duidelijke vermelding van het toetsmoment en de beoordelingscriteria;
- Voor iedere toets is een beoordelingsformulier beschikbaar, die eenzelfde opbouw kent. Er wordt gebruik gemaakt van toetsmatrices en rubrics;
- De student kan op beoordelingsformulieren en opdrachtinstructies zien waar de (beroeps)producten aan moeten voldoen;
- Op het beoordelingsformulier is de relatie tussen (beroeps)product en leeruitkomsten, het niveau en, indien van toepassing, de weging tussen de verschillende onderdelen en de plek voor feedback zichtbaar;
- De student ontvangt het bijbehorende beoordelingsformulier tegelijk met de informatie over het blok via de digitale leeromgeving.

De Ad Food valt organisatorisch onder het cluster Food & Industrie en dus ook onder de examencommissie van dit cluster. Deze examencommissie bestaat uit een voorzitter, een secretaris, drie leden en een extern lid vanuit Avans Hogeschool. Twee van de leden zijn in het bezit van de Senior Kwalificatie Examinering (SKE). De examencommissie voert haar taken uit conform de Wet op het Hoger Onderwijs en is onder andere verantwoordelijk voor het borgen van de kwaliteit van toetsen en examens, het aanwijzen van examinatoren en het vaststellen en uitreiken van getuigschriften. Zij moet controleren dat het opleidingsmanagement de toetskwaliteit levert, zodat op basis daarvan aan elke student het diploma kan worden uitgereikt. Er is regelmatig contact tussen opleiding en examencommissie. Zo is de omschrijving van de eindkwalificaties, de bijbehorende niveaubepaling en toetsing van de Ad Food besproken met de examencommissie. Naast de examencommissie is er bij de meeste opleidingen van de HAS ook een toetscommissie betrokken. De toetscommissie ondersteunt de examencommissie en/of het kernteam, dat verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de opleiding, bij het borgen van de kwaliteit van de toetsen en examens.

Uit de documentatie en tijdens de visitatie kreeg het panel een goed beeld van hoe de kwaliteit van toetsing wordt geborgd. Het waardeert onder andere de nadruk op de betrouwbaarheid van toetsing door de intensieve aandacht voor kalibratie, de deskundigheid van de examinatoren en het gebruik van het vierogenprincipe. Het panel waardeert bovendien dat de examencommissie twee leden heeft met een SKE en betrokken was bij de totstandkoming van het programma. Het kreeg tijdens de visitatie wel de indruk dat de examencommissie wat verder af staat van de opleiding, wellicht omdat deze op clusterniveau georganiseerd is. Dit bleek bijvoorbeeld uit het feit dat de examencommissie aangaf dat ze cyclisch en steekproefsgewijs de kwaliteit van de eindwerken/beoordelingsformulieren van de Ad Food gaat controleren. Het panel had verwacht dat de examencommissie bij een nieuwe opleiding van de eerste lichter afstudeerders sowieso (deels) de eindwerken/beoordelingsformulieren controleert. Ook valt de opleiding, in tegenstelling tot alle andere opleidingen bij de HAS, op dit moment nog niet onder een toetscommissie. Het panel beveelt de opleiding aan om ook een toetscommissie voor de Ad Food in te stellen. Deze kan wellicht een actieve rol spelen bij de kwaliteitscontrole van de eindwerken/beoordelingsformulieren. Tenslotte wil het panel opmerken dat wat voor het docententeam geldt (zie standaard 2) ook voor de leden van de examencommissie geldt: zorg ervoor dat de examencommissie voldoende capaciteit heeft om haar taken uit te voeren en dat de leden voldoende AI-geletterd zijn.

Conclusie

Het panel kan zich vinden in de toetsvisie en ook in de visie van de opleiding op toetsen in relatie tot Gen AI. Het waardeert dat toetsing wordt gezien als een instrument om de student te stimuleren bij het leerproces en dat feedback hiervan een integraal onderdeel is. De toetsing is in lijn met de leeruitkomsten (*constructive alignment*) en de toetsing van de leerlijnen is evenals het toetsen van beroepsproducten in lijn met de visie van de opleiding. Het panel vindt ook het toetsprogramma goed navolgbaar, zorgvuldig en transparant. De variatie aan toetsvormen met de nadruk op de toetsing van beroepsproducten is passend voor de Ad opleiding. Het panel onderschrijft de holistische visie op beoordelen, maar wil de opleiding meegeven dat dit wel extra veel vraagt qua kalibratie van docenten/examinatoren.

Het panel heeft wat zorgen over de tweede herkansingsoptie van de verdiepingsstage, aangezien deze ten tijde van de Meesterproef is. Het raadt de opleiding aan enerzijds lering te trekken uit de ervaring van de Ad Groene Leefomgeving hiermee en anderzijds zelf een plan te maken voor als deze situatie zich bij de Ad Food voordoet. Het panel waardeert dat vrijwel alle leeruitkomsten met de Meesterproef worden getoetst en dat deze wordt beoordeeld via een goed onderbouwd CGI. Het panel wil wel voorstellen om leeruitkomst 1.3 (die met de Meesterproef wordt getoetst) anders te formuleren, zodat het voor studenten duidelijk wordt dat ze bijvoorbeeld ook een *gedeelte* van de verbetering van een product mogen implementeren. Ook wil het panel de opleiding meegeven nog eens te kijken naar leeruitkomst 5.10, aangezien deze als enige niet getoetst wordt met de afstudeerstage. Dient deze dan wel als leeruitkomst geformuleerd te worden of kan deze op een andere manier meegenomen worden in het programma? Het panel kan zich ook vinden in de wijze van beoordelen van de Meesterproef. Het wil de opleiding wel voorstellen om, indien de student bij het indienen van het afstudeerplan een NO GO krijgt, niet uit te gaan van maatwerk, maar hiervoor een meer gestandaardiseerde procedure te ontwerpen.

Het panel waardeert het dat de examencommissie twee leden heeft met een SKE en betrokken was bij de totstandkoming van het programma. Het vindt dat de kwaliteit van toetsing goed wordt geborgd en waardeert onder andere de nadruk op de betrouwbaarheid van toetsing. Tenslotte raadt het panel aan om een toetscommissie voor de Ad Food in te stellen, aangezien de opleiding nog niet onder een toetscommissie valt.

7 Bijlage 1

Eindkwalificaties Ad Food

Ek 1. Vakmanschap

De Ad'er laat vakmanschap zien doordat hij beschikt over gedegen, relevante en actuele kennis en inzichten (kwaliteit, gezonde voeding en duurzaamheid) van de verschillende foodsectoren (inclusief catering en zorg) door deze op beargumenteerde en navolgbare wijze toe te passen in de praktijk. De Ad'er begrijpt de samenhang tussen product, proces en kwaliteit, kan dit vertalen naar onderbouwde, toepasbare en uitvoerbare verbetervoorstellen en indien passend het implementeren en evalueren van de verbetervoorstellen.

Ek 2. Communiceren & Verbinden

De Ad'er communiceert binnen multidisciplinaire - en interculturele teams, in woord, beeld en schrift op een toegankelijke en doelgerichte wijze en vervult daarmee de rol van 'verbinder'. Verbinder die op overtuigende wijze communiceert en hierbij rekening houdt met verschillende doelgroepen. De Ad'er laat een ondernemende houding zien door proactief en initiatiefrijk te handelen en is resultaatgericht.

Ek 3. Samenwerken

De Ad'er werkt samen binnen een multidisciplinair en intercultureel projectteam aan projecten waaronder ook verbetervoorstellen. De Ad'er levert een actieve en inhoudelijke bijdrage aan het opleveren van gezamenlijke (project)resultaten door rekening te houden met ieders rol binnen het project, kwaliteiten en belangen van alle betrokkenen.

Ek 4. Onderzoekende houding

De Ad'er zet een onderzoekende houding in om blijvend een bijdrage te leveren aan de (door)ontwikkeling van zichzelf en de beroepspraktijk.

De Ad'er is daarbij in staat om vraagstukken te inventariseren en te analyseren en draagt, daar waar passend, praktische oplossingen aan.

Ek 5. Persoonlijk leiderschap

De Ad'er beschikt over een zelfbewuste en zelfkritische houding waardoor hij zijn kwaliteiten weet in te zetten voor zowel persoonlijke als professionele ontwikkeling en daarmee van toegevoegde waarde is voor het werkveld. De Ad'er neemt zelf de regie over zijn leer- en ontwikkelproces en weet feedback daarbij te benutten. De Ad'er is een representatieve professional die met zelfvertrouwen zelfstandig kan functioneren.

8 Afkortingen

Ad	Associate degree
BDB	basis didactische bekwaamheid
BKE	basis kwalificatie examinering
Boks	Body of Knowledge and Skills
CGI	criterium gericht interview
Gen AI	generatieve Artificial Intelligence
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
PBL	Project based learning
SKE	senior kwalificatie examinering
TNO	toets nieuwe opleiding
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de toetsing van de nieuwe opleiding Associate degree Food van de HAS green academy.

Aanvraagnummer: AV-3474

Colofon

Rapport Toets Nieuwe Opleiding

Samenstelling: NVAO NEDERLAND

Versie: 1.01.01 (1 september 2024)

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders

Parkstraat 83 • 2514 JG Den Haag
P.O. Box 85498 • 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
E info@nvaio.net
www.nvaio.net